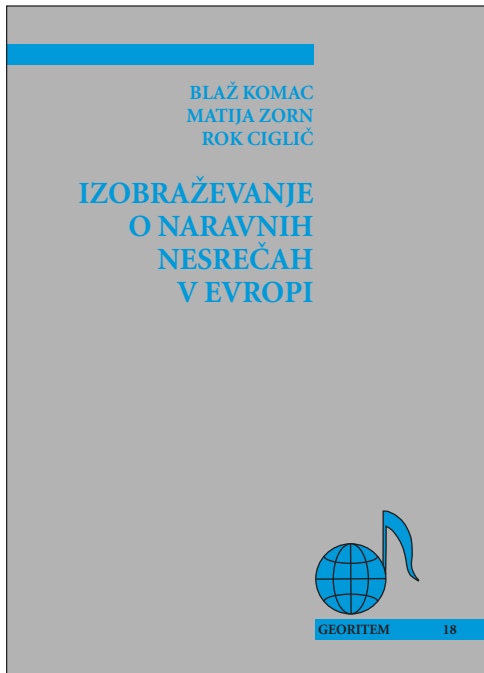

KNJIŽEVNOST**Blaž Komac, Matija Zorn, Rok Ciglič:
Izobraževanje o naravnih nesrečah v Evropi
Georitem 18**

Ljubljana 2011: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 110 strani, 33 slik, 6 preglednic, ISBN 978-961-254-333-4

Naravne nesreče iz leta v leto ogrožajo varnost ljudi, njihove dejavnosti in okolje. Škoda, ki jo povzročijo, ni odvisna samo od pogostnosti in intenzivnosti naravnih procesov, temveč tudi od pripravljenosti družbe na naravne nesreče in od smiselnih posegov na nevarnih območjih. Knjiga, ki jo predstavljamo, je prispevek k boljšemu razumevanju pomena izobraževanja o naravnih nesrečah za njihovo boljše razumevanje in preventivo pred njimi. Nastala je na podlagi rezultatov dela v okviru evropskega raziskovalnega projekta CapHaz-Net (*Social Capacity Building for Natural Hazards – Towards More Resilient Societies*, slovensko *Krepitev zmožnosti družbe za soočanje z naravnimi nesrečami – prožnejši družbi naproti*).

Izobraževanje o naravnih nesrečah bi moralo biti temelj strateškega načrtovanja za doseg družbe, ki bi bila čimbolj odporna na naravne nesreče. V Sloveniji se kaže čedalje večja potreba po površinsko in tematsko širše zasnovanih preventivnih in prilagoditvenih ukrepih, ki bi poleg naravnih upoštevali tudi družbene značilnosti oziroma odgovornost posameznika. To je nova smer v strategijah upravljanja z naravnimi nesrečami, saj je bilo doslej upravljanje naravnih nesreč skoraj povsem v domeni države in je obsegalo predvsem strukturne ukrepe, gradbene posege in ukvarjanje s posledicami naravnih nesreč.

Ob formalnem izobraževanju otrok in odraslih namenja knjiga pozornost tudi številnim oblikam neformalnega izobraževanja, med katere uvrščajo znanje domačinov, raznovrstno izobraževalno gra-

divo, objave javnih občil, izobraževanje s prostovoljnimi dejavnostmi, učne poti, muzeje o naravnih nesrečah in dejavnosti mednarodnih organizacij. Ob tem sproža vrsto vprašanj, povezanih s pomembnostjo tovrstnega izobraževanja. Posebej opozarja na pomen znanja, ki ga ima krajevno prebivalstvo o svoji pokrajini, saj je ta vidik izobraževanja pomemben tako v tradicionalnih kot tudi v sodobnih družbah.

Jedro knjige obsega predstavitev vloge formalnega izobraževanja na področju naravnih nesreč v Evropi. Ker ima geografija na srednješolski stopnji izobraževanja ključno vlogo pri prenašanju znanja o naravnih nesrečah v izobraževalni proces, so bili za notni pregled uporabljeni srednješolski učbeniki geografije iz zbirke Inštituta Georg Eckert za mednarodno preučevanje učbenikov iz Braunschweiga na Spodnjem Saškem v Nemčiji. Avtorji so pregledali 184 učbenikov iz 35 evropskih držav. Pri tem so ugotovili, da namenljajo največjo pozornost naravnim nesrečam geografski učbeniki v Zahodni Evropi, ki tovrstnim opisom v povprečju posvečajo 3,8 % strani. Glede na delež strani z opisi naravnih nesreč sledijo učbeniki v Severni Evropi (3,6 %), Jugovzhodni Evropi s Turčijo (3,4 %), Srednji Evropi (2,8 %) in Južni Evropi (2,3 %). Najmanjšo pozornost naravnim nesrečam pa posvečajo geografski učbeniki v Vzhodni Evropi z vsega 0,7 % strani.

Med državami je na prvem mestu Danska, kjer je naravnim nesrečam v geografskih učbenikih namenjenih 11,3 % strani. Sledijo ji Združeno kraljestvo (8,4 %), Turčija (7,0 %), Romunija (6,0 %), Islandija (5,0 %), Nemčija (4,7 %), Nizozemska (4,5 %) in Norveška (4,4 %). Slovenija je s 4,1 % nekoliko nad evropskim povprečjem in zaseda deveto mesto.

Kar štiri petine vseh strani, ki obravnavajo naravne nesreče v evropskih geografskih učbenikih, je namenjenih konkretnim opisom naravnih nesreč. Največji delež je namenjen opisom potresov (23,2 %) in ognjenikov (21,2 %), katerim sledijo opisi poplav (18,1 %), erozije (14,5 %), zemeljskih plazov in skalnih podorov (po 7,9 %) ter vremenskih ujm (7,1 %). Presenetljivo majhna pozornost je namenjena suši (3,5 %) in snežnim plazovom (2,5 %), morska erozija in cunamiji (po 1,1 %) pa so pogosteje obravnavani kot gozdni požari (0,8 %), čeprav so zlasti v južni Evropi kar pogosti in uničujoči. Strani, ki so namenjene opisom posameznih naravnih nesreč, so očitno bolj povezane z gospodarsko škodo in številom žrtev posameznih nesreč, kot pa z njihovim številom oziroma pogostostjo.

V učbenikih so med naravnimi nesrečami pre pogosto navedene le največje katastrofe, ki so se praviloma zgodile v oddaljenih krajih daleč od domače pokrajine. To ustvarja napačno predstavo, da se naravne nesreče dogajajo predvsem nekje drugje in nekomu drugemu. Hkrati ustvarjajo lažni občutek, da so domače naravne nesreče neznatne. Posledica tega je odsotnost dojemanja ogroženosti v vsakdanjem življenju ljudi, skupnosti ter pri načrtovanju državnih razvojnih, šolskih in medijskih prioritet. Do devetdesetih let prejšnjega stoletja so tudi slovenski učbeniki predstavljali predvsem primere naravnih nesreč iz tujine. Prevladovali so opisi ognjenikov, poplav in potresov, šele v zadnjem desetletju 20. stoletja pa so učenci lahko spoznali, da se z naravnimi nesrečami soočamo tudi v Sloveniji.

Analiza pregledanih srednješolskih geografskih učbenikov kaže, da je z vidika izobraževanja o naravnih nesrečah večina srednješolskih izobraževalnih sistemov v Evropi slabo razvitih. Če razumemo izobraževanje kot del upravljanja z naravnimi nesrečami, ni dvoma, da bi morali tej dejavnosti nameniti več pozornosti. Zato ni presenetljivo, da je ozaveščenost o nevarnosti in ogroženosti zaradi naravnih nesreč celo v gospodarsko razviti Evropi na precej nizki ravni. To je še posebej pereče, ker je večina ljudi prikrajšana za obsežno neformalno znanje o naravnih nesrečah, ki se je nekoč kot pomembna izkušnja prenašalo iz roda v rod. V bodoče bi bilo zato treba domače oziroma lokalno znanje bolj vključiti v izobraževanje, strokovno znanje pa prevesti v bolj dostopno obliko.

Ob koncu ponovimo misel, ki jo je v predgovoru knjige zapisal dr. Karel Natek: »Čas bi bil, da se zamislimo in uporabimo vse možnosti formalnega in neformalnega izobraževanja o naravnih nesrečah, ki jih imamo danes na razpolago in so predstavljene v tej knjigi, da se nam ne bo treba tako zelo bati prihodnjih naravnih katastrof. Dokler ne bomo dojeli pomembnosti izobraževanja o naravnih nesrečah, nas bodo te vedno znova presenetile in prizadele!«

Mauro Hrvatin

Irena Mrak:

High Mountain Areas and Their Resilience to Tourism Development = Visokogorska območja in njihovo odzivanje na razvoj turizma

GeograFF 11

Ljubljana 2011: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Oddelek za geografijo, 168 strani, 18 preglednic, 6 zemljevidov, 1 grafikon, 11 shem, 76 fotografij (+ 20 v zahvalah), ISBN 978-961-237-487-7

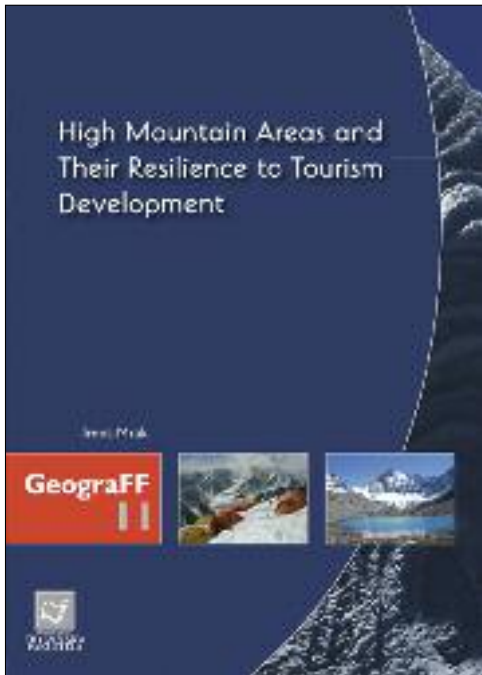
Pred nami je že enajsta publikacija iz knjižne zbirke GeograFF, ki tokrat prvič resno prestopi prag naše domovine, če zanemarimo osmo številko, v kateri so predstavljeni izzivi prostorskega razvoja Ljubljane in Beograda. V njej se priznana slovenska alpinistka in geografa Irena Mrak loteva globalnega problema alpinističnega in pohodniškega obremenjevanja visokogorskih območij, ki ga predstavi na primeru najvišjih in najbolj privlačnih svetovnih pogorij Himalaje, Andov in Alp. Še zlasti poglobljeno, tudi s terenskimi raziskavami, predstavi problematiko na primeru ledenika Baltoro pod slikovitimi pakistanskimi osemtisočaki in njihovim sosedstvom v pogorju Karakorum. Območje ledenika je bilo skupaj z bližnjimi vršaci leta 1993 razglašeno za Narodni park Osrednji Karakorum (*Central Karakoram National Park*).

Publikacija je, tako kot že dve njeni predhodnici, izšla v angleškem jeziku, s čimer so jasno nakazane njene ambicije približati spoznanja strokovni javnosti širom sveta. V slovenščini je le daljši povzetek z eno preglednico in eno shemo. Razčlenjena je na 12 poglavij, med katerimi velja ob standardnih poglavjih (Uvod, Viri in literatura, Seznam slik ...) in slovenskem povzetku izpostaviti: Razvoj gorskega turizma, Okoljski, družbeni, kulturni ter gospodarski vplivi turizma in rekreacije na gorska območja, Metodološki pristop ter Visokogorska območja in njihovo odzivanje na razvoj turizma na primeru ledenika Baltoro v pokrajini Gilgit - Baltistan. Knjiga je opremljena tudi z združenim stvarnim in imenskim kazalom.

Avtorica ugotavlja, da v visokogorju v zadnjih letih vedno bolj prevladujejo aktivnosti, ki po svojih značilnostih spadajo v okvir pustolovskega turizma in rekreacije, za katerega so pregovorno bistvenega pomena naravno gorsko okolje, čist in svež gorski zrak, privlačna pokrajina in zanimivo življenje domačinov. Ob tem ne gre zanemariti niti pomena gorskih območij kot območij s posebnimi zdravilnimi in duhovnimi vrednostmi ter vrednotami. V visokogorju so se okoljski vplivi turističnih in rekreativnih dejavnosti okrepili in predvsem prostorsko razširili do te mere, da so postali opazni in moteči, na nekaterih območjih pa se že odražajo tudi v degradaciji posameznih okoljskih sestavin. Dosedanje raziskave izpostavljajo negativne okoljske vplive na vode, zlasti na pitno vodo, zmanjševanje virov energije in degradacijo površja. Ob tem se zastavlja vprašanje, kje so dejanske meje rabe posameznih pokrajnotvornih sestavin, oziroma, kdaj je določena dejavnost v pokrajini še sonaravna in kdaj so njeni učinki degradacijski?

Poseben pomen svetovnih gorskih območij je prvič opredelil 13. člen Agende 21 – »Upravljanje občutljivih ekosistemov: Trajnostni razvoj gorskih območij« – in bistveno pripomogel k splošnemu zavedanju o potrebi po varovanju in skrbnem načrtovanju razvoja v gorah. V tem členu je med drugim jasno zapisano, da dogajanje v gorah lahko posredno vpliva na polovico svetovnega prebivalstva, zato je nujno treba namenjati veliko pozornost tamkajšnjim naravnim virom, posebno vodnim virom in biotski raznovrstnosti.

Bistvenega pomena je poznavanje naravogeografskih razmer različnih visokogorskih območij ter njihov odziv na obstoječe turistične in rekreativne aktivnosti, kar je podlaga za skupno oceno ranljivosti, na kateri se lahko vzpostavi sonaravni razvoj turizma in rekreacije. Prav tako je izjemno pomembno poznavanje značilnosti udeležencev teh aktivnosti, kar posledično pomaga pri naboru in obsegu okoljskih vplivov ter oblikovanju ukrepov, ki okoljske učinke zmanjšujejo in prostorsko omejujejo. Zaradi odsotnosti stalne poselitve je prav v visokogorju mogoče govoriti o možnostih dejanskega sonaravnega razvoja tamkajšnjih aktivnosti turizma in rekreacije.

Model sonaravnega razvoja turizma in rekreacije v visokogorju temelji na pokrajinskoekološki regionalizaciji, oceni nosilnih zmogljivosti ter oceni obremenjenosti. Pomembno prvino modela sonaravnega razvoja predstavljajo ukrepi, ki so rezultat analize stanja okolja oziroma percepcije naravnogeografskih razmer, dejavnosti človeka in njihovih okoljskih učinkov. Avtorica možne ukrepe razčleni na trde in mehke.

Predlagani model je bil preizkušen na primeru ledenika Baltoro, ki velja za enega najbolj privlačnih visokogorskih območij na svetu. Onesnaževanje območja ledenika, ki je posledica hitrega razvoja turizma, je večinoma točkovno in je najbolj intenzivno v pohodniških kampih in baznih taborih, ki veljajo za nekakšne »vroče točke« onesnaževanja. Na teh mestih so najbolj očitni negativni vplivi velike količine organskih in anorganskih odpadkov, posekano grmičevje za kurjavo, erozija poti, hrup in podobno.

Avtorica ugotavlja, da je visokogorsko okolje pravzaprav poligon za izvajanje aktivnosti, ob tem pa prihaja do degradacije, ki jo občutljivo okolje lahko sanira le do določene mere. Na nekaterih visokogorskih območjih je zaradi prevelikega obremenjevanja dinamično ravnovesje porušeno, kolikšna pa je sposobnost njihove regeneracije, dejansko še ni bilo mogoče spremljati, saj v preteklosti do takšnega okoljskega stanja v visokogorju še ni prišlo!

Tehtnost publikacije sta v svoji oceni zgoščeno poudarila recenzenta Barbara Lampič in Stojan Burnik: »*Ta monografija predstavlja inovativen in pomemben znanstveni prispevek h geografiji gorskih pokrajin, geografiji turizma in varovanju okolja. Ponuja izčrpen vpogled v sodobne razmere hitro razvijajočega gorskega turizma v glavnih goratih pokrajinah sveta. Model trajnostnega gorskega turizma in rekreacije v visokogorju temelji na metodologiji ranljivosti okolja, ki pa je prilagojena svojevrstni problematiki v tovrstnih pokrajinah. Kljub svojstveni terminologiji in znanstvenemu značaju je monografija lahko zanimiva tudi za bralce brez ustreznega geografskega predznanja ali poznavanja znanosti o okolju. Besedilo je dobro urejeno in podprto z bogatim slikovnim, zlasti fotografskim gradivom, kar seveda povečuje privlačnost publikacije in jo naredi bolj dostopno tudi nepoznavalcu. Uporabljena terminologija je jasno obrazložena in predstavlja pomemben prispevek k razvoju strokovnega in znanstvenega izrazja na tem področju tudi v mednarodnem merilu.*«

Publikacijo krasijo številne avtorske fotografije, ki predstavljajo tako avtohtono prebivalstvo, vpeto v turistično ponudbo, kot težko dostopen visokogorski svet, katerega obisk, kljub navidezni množičnosti, ostaja domena razmeroma redkih izbrancev. Mnogi posnetki nam ponujajo ekskluzivne prizore, ob katerih se zavemo, da kaj dosti višje ne gre. S tem se odpira še ena dimenzija, na katero smo slovenski geografi lahko upravičeno ponosni, tudi ob spominu na našo žal že več kot dve desetletji pokojno stanovsko kolegico Marijo Frantar (rojeno Sabolek; 1956–1991), ki je že pred avtorico monografije utirala pot vrhunskemu slovenskemu ženskemu alpinizmu.

Drago Kladnik

**Franc Batič, Borislava Košmrlj - Levaič (urednika):
Botanični terminološki slovar**

Ljubljana 2011: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Založba ZRC, 650 strani, 210 slik, večinoma skic, 2 zemljevida, ISBN 978-961-254-342-6

Sekcija za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti je konec leta 2011 izdala Botanični terminološki slovar, s katerim postopoma sestavlja mozaik terminoloških slovarjev za posamezne znanstvene vede oziroma za določena ožja področja, širši javnosti, ali, v nekaterih primerih, zgolj specialistom zanimiva strokovna področja. Kljub že dobrim dvajsetim tovrstnim delom pa je pot do obsežnejšega pokrivanja znanstvenega in strokovnega izrazja večine znanstvenih disciplin še dolgotrajna. Zagotovo se bo raztegnila na več desetletij, vmes pa bo treba poskrbeti še za posodobitve že obstoječih slovarjev in odpravo pomanjkljivosti v njih. To je vsekakor bistveno bolj enostavno v njihovih spletnih različicah, kjer je občutno olajšano tudi iskanje zelenih izrazov in pojmov, lažja je tudi njihova medsebojna primerjava.

Zaradi tega je prihodnost tovrstnih del prej kot v knjižni obliki videti v elektronskih izdajah. Te bodo zagotovo razkrile tudi številne nedoslednosti in pomanjkljivosti znotraj posameznih izdelkov, kot tudi med deli različnih disciplin, ki se dotikajo istovrstnih vsebinskih področij.

Na pobudo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani so v Sekciji za terminološke slovarje po več kot desetih letih sodelovanja z mikologi in botaniki sestavili obsežen slovar z več kot 6700 slovarskimi sestavki. Botanični terminološki slovar je zasnovan kot normativni slovar, ki izhaja iz tradicionalnega pojmovanja botanike in razen rastlin obravnava tudi glive, cianobakterije ter lišaje. To pomeni, da upošteva tudi mikologijo, algologijo in lihenologijo. Botanični izrazi in pojmi so pojasnjeni z definicijami, za posameznimi razlagami in oznakami za podredne oziroma priredne pojme ter izraze pa so z redkimi izjemami navedene tudi angleške in nemške ustreznice, v mnogih primerih tudi latinske. Lahko gre za prave latinske izraze, ki so bili sprejeti v botanično latinščino, ali za sodobne polatinjene izraze.

V slovarju so zajeti izrazi in pojmi s področja botanike (na primer morfologija, fiziologija, ekologija, fitocenologija) in drugih z botaniko povezanih področij (na primer agronomija, biokemija, biotehnologija, geologija, pedologija). Če vsa obravnavana področja razvrstimo po abecednem zaporedju, dobimo naslednji seznam: agronomija, algologija, biogeografija, biokemija, biologija, biotehnologija, botanika, briologija, citologija, ekologija, fitocenologija, fitogeografija, fitopatologija, fizika, fiziologija, genetika, geologija, histologija, hortikultura, lesarstvo, lihenologija, meteorologija, mikologija, organografija, paleopalinologija, palinologija, pedologija, razmnoževanje, sinsistematika, sistematika in varstvo narave.

Izbor posameznih izrazov temelji na izbranih strokovnih oziroma znanstvenih virih, pri čemer je bilo upoštevano ontološko načelo z željo, da bi bili deli pojmovnega sistema sistematično zajeti in konsistentno prikazani tudi s povezavami med posameznimi slovarskimi članki.

Glavni poudarek je na morfologiji in razmnoževanju višjih rastlin. Rastline so obravnavane na ravni celice, tkiv, organov, življenjskih procesov in ekosistemov, glive pa predvsem na morfološki in sistematski ravni. Slovar dopolnjujejo trije sezname tujejezičnih ustreznic, v katerih so izhodiščne tujejezične oblike. Gre torej za angleško-slovenski, nemško-slovenski in latinsko-slovenski seznam ustreznic. Sezname uporabniku omogočajo, da lahko išče tudi v obratni smeri in tako na primer za angleško ustreznico najde pripadajoči izraz v slovenščini.

Botanični terminološki slovar bi utegnil biti zanimiv tudi za geografe, ki jih poglobljeno zanima narava, rastlinska odeja, rastline in njihove lastnosti. Tistim, ki se strokovno ukvarjajo s fitogeografijo, pa bo zagotovo nepogrešljivo delo za širjenje znanj s področja botanike, znanstvene discipline, ki se prav v fitogeografiji z geografijo najtesneje in neločljivo prepleta. Tudi zato so v obeh slovarjih, geografskem in biološkem, kar številna gesla identična, na primer čaparal, gozdna meja, frigana, palinologija, pampa, vegetacijska inverzija; seveda ima geselska razlaga v botaničnem slovarju praviloma biološki poudarek.

Če si podrobneje ogledamo gesla pod črko A, najdemo naslednja (bolj ali manj) identična gesla: abiotski okoljski dejavnik, absolutna zračna vlaga, absorpcija vode, abundanca (s tem, da je v geografskem slovarju kot sopomenka navedena številčnost, v biološkem pa pogostnost), acidofilna rastlina, aconalna tla (v geografskem slovarju aconalna prst), adaptacija, afotična cona, agromelioracija, A-horizont, aklimatizacija, aktivna kislost tal (v geografskem slovarju aktivna kislost prsti), albedo, alelopacija, alleröd, alpinska gozdna meja (v geografskem slovarju zgornja gozdna meja, ki je v biološkem slovarju le sopomenka), amiktično jezero, anastomoza (v obeh slovarjih s povsem različnima pomenoma), anemohorija, antarktična florna oblast in njena sopomenka antarktis (s tem, da je v botaničnem slovarju prednostni termin antarktična florna oblast, v geografskem pa antarktis), antropogena gozdna meja (v geografskem slovarju antropogena zgornja gozdna meja), areal, argilogeneza, asimilacija (v geografskem slovarju asimilacija rastlin), asociacija (v geografskem slovarju asociacija rastlin s prednostnim izrazom rastlinska združba), atlantik, atmosfera, avstralis in njena sopomenka avstralska florna oblast (s tem, da je v botaničnem slovarju prednostni termin avstralska florna oblast, v geografskem pa avstralis), avtomorfna tla (v geografskem slovarju avtomorfna prst) in še azonalna tla (v geografskem slovarju aconalna prst).

Nasploh se ni mogoče znebiti vtisa, da smo šli pri slovenjenju izrazja v geografskem slovarju dlje kot v biološkem, kar gre najbrž pripisati konsenzualni odločitvi obeh terminoloških in vseh treh geografskih urednikov pri končni jezikovni zasnovi Geografskega terminološkega slovarja. Tako smo, če ostanemo pri črki A, v geografskem slovarju dali prednost izrazu kisloljubna rastlina pred sopomenko acidofilna rastlina, v botaničnem slovarju pa je ravno obratno, pri izrazu afotična cona je le v geografskem slovarju navedena sopomenka neosvetljena plast, prav tako pri izrazu argilogeneza le v geografskem sopomenka oglinjevanje, ki je celo prednostna, podobno pa je tudi pri najbrž najbolj znanem izrazu atmosfera, ki v biološkem slovarju sploh nima slovenske ustreznice ozračje. Ta je v geografskem slovarju celo prednostna oblika.

Takšna neenotnost slovarjev sama po sebi ne bi bila problematična, če ne bi šlo za dela istih izdajatelja in založnika, kar zmanjšuje sporočilnost, jezikovno trdnost in reprezentativnost posameznih izrazov. Tovrstno neenotnost gre zagotovo pripisati zaenkrat pretirano togim jezikovnim pogledom posameznih avtorjev, ki s svojo namenoma avtoritativno držo preprečujejo bolj doslednejše jezikovno poenotenje. Ker pa je avtorjev predvidoma več in so njihovi pogledi kaj raznoliki, je takšen redakcijski poseg tako rekoč nujen.

Če velja jezikovna nedorečenost in neuskkljenost pripisati v glavnem avtorski neuklonljivosti (beri samovolji), je povsem drugače z neenotno obliko zapisov posameznih gesel in dodatnih pojasnil za njihovim razlagalnim delom, za kar je odgovornost izključno na strani izdajatelja. Gre za rabo različnih pisav in črkovnih nizov v geselskem članku, ki očitno ni dovolj premišljena. Ta neenotnost se je še posebej vpjijoče pokazala prav pri Botaničnem terminološkem slovarju, kjer so geselske razlage dosledno zapisane v (neprimerni) ležeči pisavi; v geografskem slovarju so na primer podane v pokončni. Pisanje definicij v ležeči pisavi namreč zamegljuje pisanje taksonomskih imen (poimenovanj skupin organizmov), ki se vselej pišejo ležeče, s tem pa bistveno zmanjšuje njihovo prepoznavnost, kar je problematično, če vemo, da se ležeče pišejo le imena vrst in rodov, ne pa tudi družin in višjih taksonomskih kategorij.

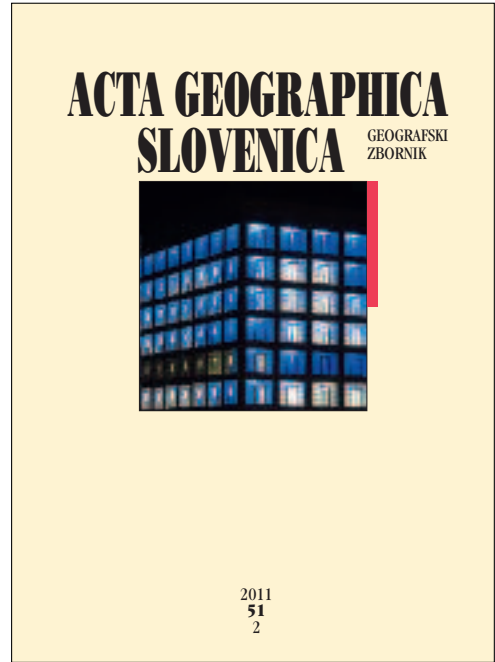
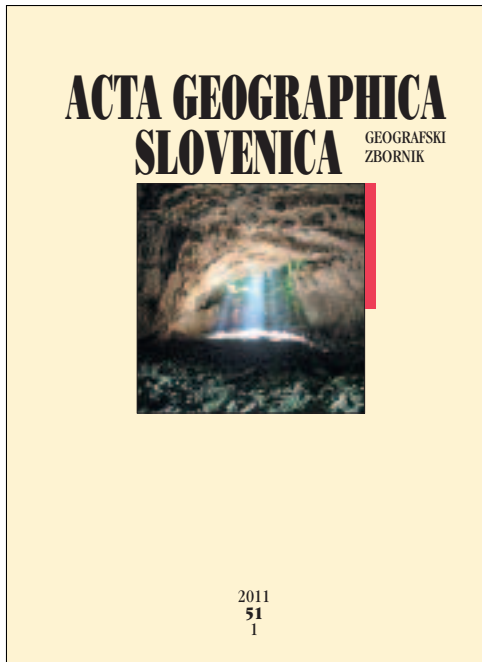
Urednika slovarja sta priznan botanik Franc Batič in uveljavljena terminologinja Borislava Košmrlj - Levačič. Čeprav jo najdemo tudi med glavnimi snovalci Geografskega terminološkega slovarja in še nekaterih del, lahko Botanični terminološki slovar brez oklevanja razglasimo za njeno življenjsko delo. Kot piscu teh vrstic in souredniku Geografskega terminološkega slovarja, ki je luč sveta ugledal leta 2005, mi je namreč prav dobro znana njena zavzetost in osebna angažiranost pri nastajanju Biološkega terminološkega slovarja. O njegovem postopnem »napredovanju« mi je, največkrat pred »geografsko sejo«, večkrat pripovedovala, pri čemer je bilo prav dobro čutiti njeno vznesenost in zadovoljstvo v vlogi povezovalke sicer ne preveč številne ekipe strokovnih piscev, ki jim poleg Košmrlj - Levačičeve v vlogi idejne snovalke slovarja in sooblikovalke definicij pripada vloga avtorjev slovarja. Ob Košmrlj - Levačičevi in souredniku Francu Batiču so to Aleksa Cimerman, Nada Gogala, Gorazd Kosi, Andrej Martinčič, Andrej Seliškar, Alojz Šercelj in Boris Turk.

Drago Kladnik

Acta geographica Slovenica/Geografski zbornik 51-1 in 51-2

Ljubljana 2011: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, sozaložnik SAZU, 432 strani, ISSN 1581-6613

Revija v letniku 51 prinaša kar dvajset znanstvenih prispevkov, devet v prvi in enajst v drugi številki. To je največ do sedaj in je odraz povečanja števila prošenj za objavo tako domačih kot tujih avtorjev, po uspešnem mednarodnem preboju revije ob njeni uvrstitvi v *Science Citation Index Expanded* (glej Geografski vestnik 80-1, str. 150–151) in po pridobitvi faktorja vpliva (glej Geografski vestnik 82-1, str. 118). Večje povpraševanje po objavah je vplivalo tudi na uvedbo novosti, to je tako imenovane »posebne številke« (*Special issue*), ki bo znotraj rednih izdaj prinašala tematsko zaključene prispevke. Druga

številka tako prinaša šest pretežno tujih prispevkov s področja geoturizma. Poleg geoturizma predstavljene letnik prinaša še prispevke s področij: geografije naravnih nesreč, krasoslovja, varstva geografskega okolja, hidrogeografije, geografije prometa in prebivalstva, regionalnega razvoja, geografije podeželja in naravne dediščine.

Prvo številko začena prispevek 'Škoda zaradi naravnih nesreč v Sloveniji in svetu med letoma 1995 in 2010', ki sta ga napisala Matija Zorn in Blaž Komac (oba Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU). Avtorja predstavljata škodo po posameznih vrstah naravnih nesreč v Sloveniji in svetu v zadnjem desetletju in pol. Globalno so izpostavljene regionalne razlike glede višine škode in žrtev, na primeru Slovenije pa so regionalne razlike predstavljene po statističnih regijah. Sledi prispevek Stanke Šebela (Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU) in Janeza Turka z naslovom 'Značilnosti temperature zraka v Postojnskem in Predjamskem jamskem sistemu', ki predstavlja temperaturne značilnosti v različnih delih jamskega sistema na podlagi sicer kratkotrajnih (le nekajletnih) meritev. Tretji je prispevek Dragana Dolinaja (Naravoslovno-matematična fakulteta Univerze v Novem Sadu) in ostalih z naslovom 'Limnološke značilnosti, vodni režim in problemi kakovosti vode akumulacijskega jezera Borkovac (Vojvodina, Srbija)' o možnostih ekološke sanacije jezera in preprečevanju evtrifikacije ter o širših vprašanih upravljanja z vodnimi viri. Četrti je prispevek Davida Boleta (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) z naslovom 'Spremembe v mobilnosti zaposlenih: primerjalna analiza mobilnosti delavcev v največja zaposlitvena središča Slovenije med letoma 2000 in 2009', ki prikazuje spremembe v relacijah mobilnosti zaposlenih med izvornimi in ciljnimi občinami. Rezultati kažejo, da se je znatno povečal tako obseg mobilnosti zaposlenih kot smeri njihovih relacij, kar je lahko rezultat izgradnje avtocestne infrastrukture. Sledi prispevek Nike Razpotnik Visković (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) z naslovom 'Prostorska utesnjenost kmetij na obmestnih območjih', ki na primeru naselja Moste pri Komendi predstavlja aktualno problematiko obmestnih kmetij, ki se soočajo s prostorsko stisko, s spori z nekmečkim prebivalstvom in z ovirami v prometni dostopnosti. Šesti je prispevek Ive Rechner Dike (Fakulteta za poljedelstvo Univerze v Zagrebu) in ostalih z naslovom 'Vrednotenje kulturne krajine in

možnosti za prihodnji razvoj – študija primera na otoku Krku (Hrvaška) o načinu vrednotenja kulturne pokrajine za potrebe njenega varovanja. Naslednji je prispevek Saše Štraus (Panvita) in ostalih z naslovom 'Ekološko kmetijstvo kot možnost za razvoj širših zavarovanih območij', v katerem je izpostavljeno, da se cilji ekološkega kmetijstva skladajo s cilji zavarovanih območij. Osmi je prispevek Mateje Šmid Hribar (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) in Anke Lisec (Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) z naslovom 'Vloga inventarizacije in tipizacije pri učinkovitem varovanju drevesne dediščine v pokrajini: drevesna dediščina v Karavankah' v katerem je predstavljen »napreden« pristop inventarizacije naravne in kulturne dediščine ob uporabi GIS-ov. Prispevke v prvi številki zaključuje članek Aloisie Gomez Segovie z naslovom 'Prostorska raziskava perujskih priseljenec v Santiagu', ki predstavlja rezultate socialno-prostorske raziskave perujskih priseljenec v čilskem glavnem mestu.

Drugo številko začenja prispevek Uroša Stepišnika (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani) z naslovom 'Sedimenti v udornicah na Krasu, Slovenija', ki obravnava predvsem morfofenetski razvoj dna udornic. Sledi mu prispevek Mitje Skudnika in Gala Kušarja (oba Gozdarski inštitut Slovenije) z naslovom 'Uporaba 3d procesnega modela za določitev gozdov, ki varujejo pred skalnimi podori – primer Kamniške Bistrice'. Problematika skalnih podorov je bila v reviji v zadnjih letih že večkrat obravnavana (številke 42, 44-2, 45-2). Tokrat je bil njen namen primerjava med modeliranim območjem varovalnih gozdov in subjektivno kartiranim območjem varovalne funkcije gozdov. Kot je značilno za podobne študije, je prišlo do določenih odstopanj (v določenih segmentih tudi do polovice). Tretji je prispevek Aleša Smrekarja (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) z naslovom 'Od deklarativne do dejanske okoljske ozaveščenosti na primeru Ljubljane'. Avtor ugotavlja, da večina ljudi načeloma podpira varovanje okolja, še zlasti deklarativno, saj je to tudi družbeno zaželeno dejanje, a ko se soočijo z omejitvami, ki bi posegle v njihov način življenja v obliki omejevanja njihovih aktivnosti ali povečanja stroškov, ta vnetost hitro popusti. Četrti je prispevek Marjana Ravbarja (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) z naslovom 'Ustvarjalne socialne skupine v Sloveniji: prispevek k geografskemu proučevanju človeških virov'. Avtor analizira prostorsko razprostranjenost ustvarjalnih poklicev v Sloveniji, pri čemer ugotavlja veliko neenakomernost, ter izpostavlja, da so območja z visokim deležem ustvarjalnih poklicev bolj inovativna ter ekonomsko- in družbenorazvojno uspešnejša. Redne prispevke zaključuje prispevek Vesne Lukić (beograjski Center za demografska raziskovanja) in Branka Tosića (Geografska fakulteta Univerze v Beogradu) z naslovom 'Dnevne migracije – podobnosti in razlike med Srbijo in Slovenijo'. Izpostavljene so spremembe v obsegu, smereh in strukturi dnevnih migracij v Srbiji ter medsebojna odvisnost med dnevnimi migracijami in drugimi demografskimi ter socialno-ekonomskimi razvojnimi procesi.

Drugi del druge številke sestavljajo tematsko zaokroženi prispevki v »posebni številki«, ki jih združuje področje geoturizma. Gre za vabljenе prispevke iz konference o geoturizmu *Geotrends*, ki je avgusta 2010 potekala v Novem Sadu. V uvodnem prispevku z naslovom 'Geoturizem – kratek uvod' so Thomas A. Hose (Rockhounds Welcome) in ostali zapisali, da je geoturizem relativno nova oblika turizma s poudarkom na geomorfološki in geološki dediščini, ki ima še velik turistični potencial. Isti avtor je napisal tudi naslednji prispevek z naslovom 'Angleški izvor geoturizma (kot motor za ohranjanje nežive narave) in pomen v sodobnih študijah', v katerem obravnava sam koncept geoturizma ter zgodnje oblike ohranjanja nežive narave v Angliji. Sledi prispevek Miroslava D. Vujičića (Naravoslovno-matematična fakulteta Univerze v Novem Sadu) in ostalih z naslovom 'Model za predhodno vrednotenje geološke dediščine in njegova aplikacija na Fruški gori kot potencialni geoturistični destinaciji v Srbiji'. Namen vrednotenja nežive naravne dediščine je pomoč pri njenem sonaravnem upravljanju. Gre za drugi prispevek o vrednotenju geomorfološke/geološke dediščine v reviji v dveh letih (glej številko 50-2, str. 295–319). Sledi prispevek Li Yi-Pinga in Yimmei Luka (oba Univerza v Hong Kongu) z naslovom 'Vpliv Četrtilh Vzhodnoazijskih iger na udejstvovanje prebivalcev v rekreativnih športih in telesni aktivnosti – primer Macaa (Kitajska)', ki po tematiki ne sodi v ta sklop in ga bi bilo bolj primerno vključiti med redne članke. Naslednji je članek Djordjije A. Vasiljevića (Naravoslovno-matematična fakulteta

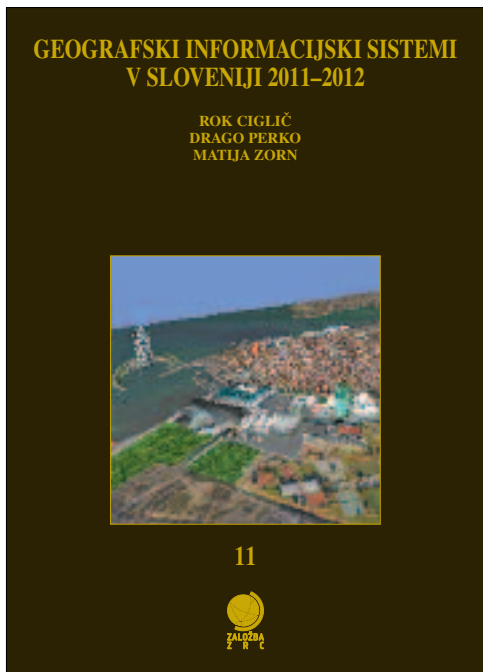
Univerze v Novem Sadu) in ostalih z naslovom 'Puhlica naproti (geo)turizmu – primer puhlice v Vojvodini (severne Srbije)'. Puhlica v Vojvodini ima velik raziskovalni pomen, saj njeni prerezi omogočajo vpogled v paleokolje več sto tisoč let v nazaj. Članek obravnava možnosti njene »uporabe« ne le v znanstvene pač pa tudi geoturistične namene. Zadnji je prispevek Blaža Komaca (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) in ostalih z naslovom 'Izguba naravne dediščine z geomorfološke perspektive – ali geomorfni procesi oblikujejo ali uničujejo naravno dediščino' v katerem avtorji na več primerih iz Slovenije diskutirajo o tem, ali je treba geomorfološko dediščino zavarovati pred geomorfnimi procesi, ali pa so ti in s tem stalno geomorfno preoblikovanje, del te dediščine.

Kot vsi letniki revije od leta 1995 (letnik 35), je tudi tokratni prosto dostopen na spletni strani: <http://ags.zrc-sazu.si/>. Poleg tega je revija dostopna še prek nekaterih drugih spletnih portalov: *Geoscience e-Journals* (<http://paleopolis.rediris.es/geosciences/>), *Google scholar* (<http://scholar.google.si/>) in *EBSCOhost* (<http://www.ebscohost.com/>) ter v direktoriju prosto dostopnih znanstvenih revij DOAJ (*Directory of open-access journals*; <http://www.doaj.org/>) in Digitalni knjižnici Slovenije (<http://www.dlib.si/>).

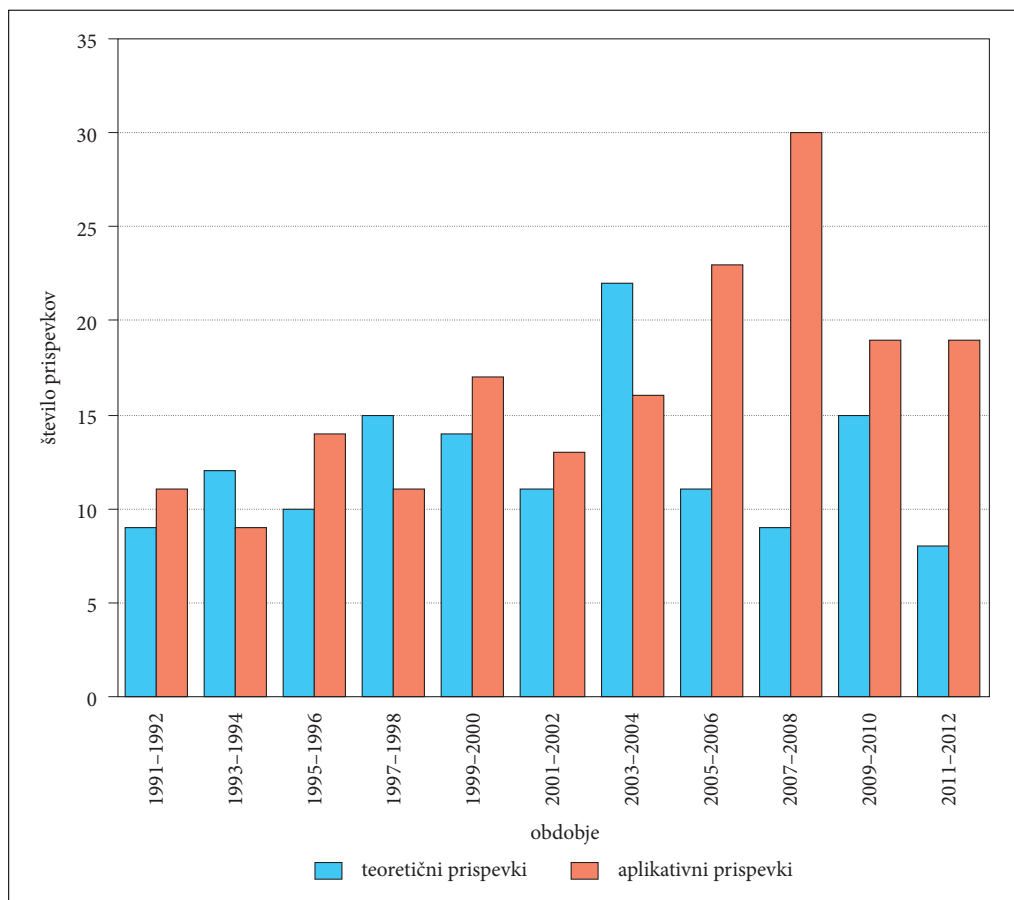
Matija Zorn

**Rok Ciglič, Drago Perko, Matija Zorn (uredniki):
Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2011–2012
GIS v Sloveniji 11**

Ljubljana 2012: Založba ZRC, 246 strani, ISBN 978-961-254-382-2

25. septembra 2012 je Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti oziroma njegova inštituta Geografski inštitut Antona Melika in Inštitut za antropološke in prostorske študije v sodelovanju z Oddelkom za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Zvezo geografov

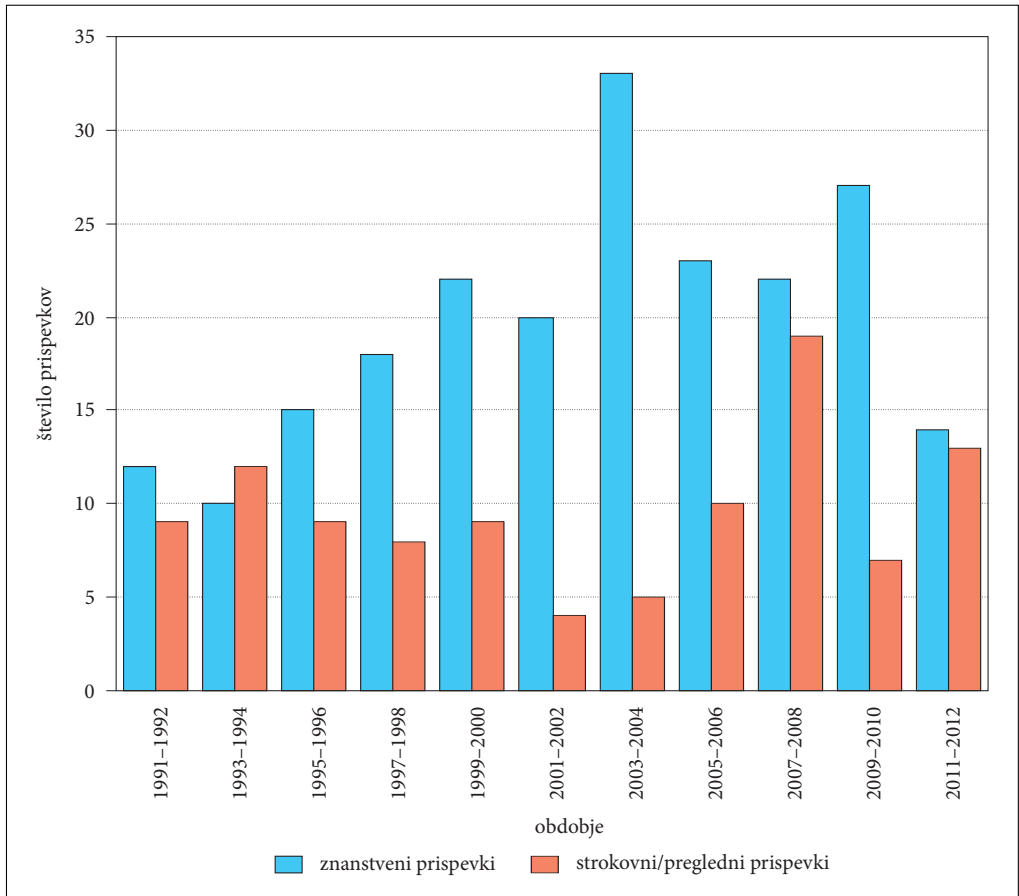

Slika 1: Spreminjanje razmerja med 'teoretičnimi' in 'aplikativnimi' prispevki.

Slovenije in Zvezo geodetov Slovenije organiziral enajsti bienalni simpozij »Geografski informacijski sistemi v Sloveniji«. Ob tej priložnosti je ob izdajateljstvu Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU in soizdajateljstvu Inštituta za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU, Zveze geografov Slovenije in Zveze geodetov Slovenije izšla monografija z naslovom »Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2011–2012«, kot enajsta številka monografske zbirke »GIS v Sloveniji«.

Tokratna monografija vsebuje 27 znanstvenih in strokovnih poglavij ter je že enajsta v zbirki monografij, ki od leta 1992 bienalno predstavljajo vsakokratni presek dveh letnega znanstvenega, strokovnega in pedagoškega dela na področju razvoja ter uporabe geografskih informacijskih sistemov v Sloveniji. Število avtorjev (sedemdeset) in njihova poklicna raznolikost dajeta vpogled v razmah tovrstnih raziskav in razširjenost, lahko bi rekli celo nepogrešljivost njihove uporabe. V vseh knjigah je bilo skupaj objavljenih že preko tristo prispevkov.

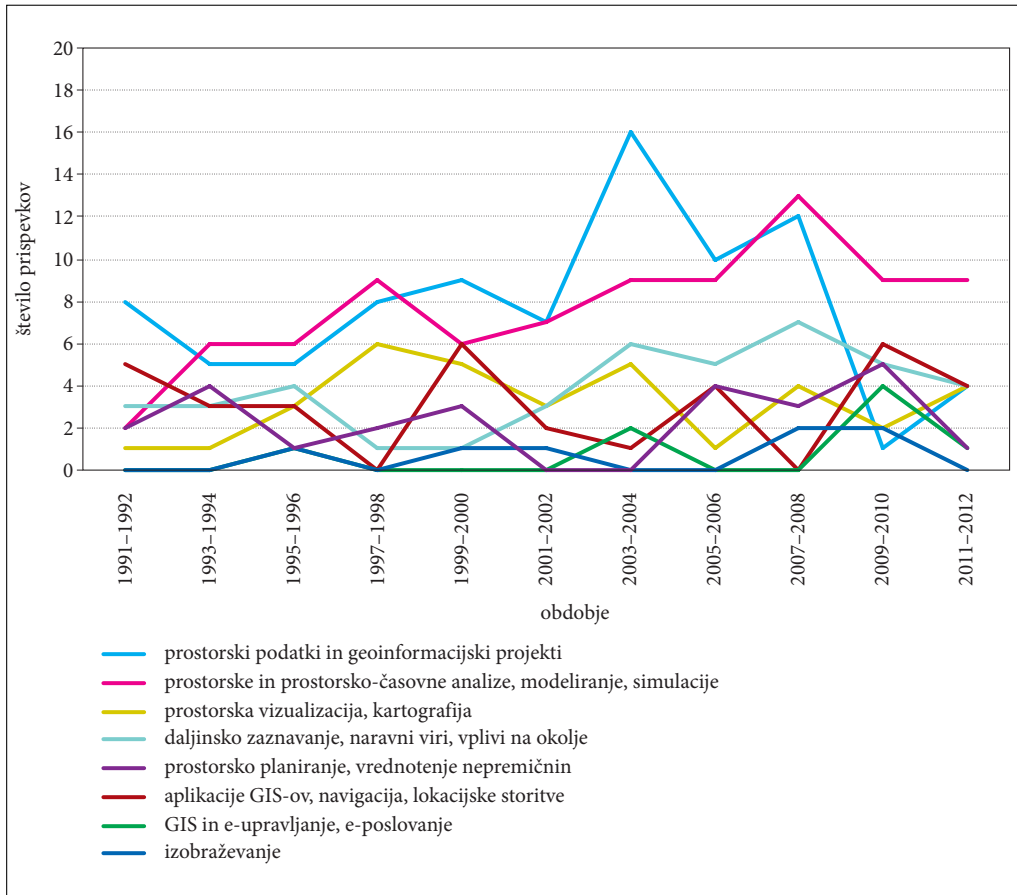
Na slikah 1–3 je kratka analiza spreminjanja strukture prispevkov s treh vidikov: razmerja med 'teoretičnimi' in 'aplikativnimi' prispevki, razmerja med 'znanstvenimi' in 'strokovnimi oziroma preglednimi' prispevki ter razmerja med prispevki z različnih geoinformacijskih področij. Razmerje med 'teoretičnimi' in 'aplikativnimi' prispevki (slika 1) je bilo do leta 2004 večinoma uravnoteženo, nato pa (z izjemo desete knjige, 2009–2010) opazujemo stopnjevanje prevlade 'aplikativnih' del. V tokratni

Slika 2: Spreminjanje razmerja med 'znanstvenimi' in 'preglednimi' prispevki.

knjigi ponovno beležimo zmanjšanje razkoraka med znanstvenimi in strokovnimi prispevki (slika 2), glede zastopanosti posameznih geoinformacijskih področij (slika 3), pa tudi za tokratno knjigo drži trend upadanja vsebin s področja prostorskih podatkov ter prevlada prispevkov o prostorsko-časovnih analizah in modeliranju.

Med prispevki je kar nekaj takšnih, ki se ukvarjajo s preučevanjem naravnih nesreč. Marko Komac (Geološki zavod Slovenije) in ostali pišejo o spremljanju plazenja s pomočjo InSar in GPS meritev, Andrej Ceglar (Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani) in ostali pa o razvoju sistema za spremljanje suš. Dva prispevka govorita o poplavih. Mihaela Triglav Čekada (Geodetski inštitut Slovenije) in Matija Zorn (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) pišeta o možnosti uporabe nemerskih fotografij za določanje poplavnih območij, Tatjana Veljanovski in Žiga Kokalj (oba Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) pa predstavljata kartiranje poplav na podlagi letalskih posnetkov. Z vodami se ukvarjata še prispevka Katje Milavec in Timoteja Verbovska (Naravoslovnotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani) o vrednotenju izbranega vodonosnika za pridobivanje toplotne energija ter prispevek Mateja Breg Valjavec (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) in ostalih o registru virov onesnaževanja vodonosnikov v okolici Ljubljane. Za fizično oziroma regionalno geografijo so zanimivi prispevek Maura Hrvatina in Draga Perka (oba Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) o uporab-

Slika 3: Spreminjanje razmerja med prispevki glede na obravnavano področje geoinformatike.

nosti topografskega indeksa za morfološko analizo površja, prispevek Roka Cigliča in Draga Perka (oba Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) o preverjanju pokrajinskih tipov s pomočjo GIS-ov ter prispevek Sama Drobnet (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) in Mojce Maje Lavrič o spremembah funkcijskih regij v Sloveniji v zadnjem desetletju. S prebivalstvom oziroma naselji se ukvarjajo prispevek Tatjane Veljanovski (Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) in ostalih o ugotavljanju poselitvenih sprememb v slumu v Nairobiju (Kenija) na podlagi daljinskega zaznavanja, prispevek Katje Milost in Tomaža Podobnikarja (Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) o ugotavljanju položaja naselij v Prekmurju na podlagi zgodovinskega kartografskega gradiva ter prispevek Ksenje Žagar (Geodetski inštitut Slovenije) in ostalih o kartiranju romskih naselij. Raba tal je osrednja tema prispevka Blaža Barboriča (Geodetski inštitut Slovenije) in ostalih o preučevanju sprememb rabe tal z uporabo zgodovinskih zemljevidov ter prispevka Sandija Berka (Geodetski inštitut Slovenije) in ostalih o proizvodni sposobnosti zemljišč. O analizi sodobnih dnevnih migracij piše Samo Drobne (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani), o modeliranju potencialnih poti v preteklosti pa Dimitrij Mlekuž (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani). Neposredno s kartografijo oziroma vizualnimi prikazi se ukvarjajo prispevek Jožeta Bučarja in Dušana Petroviča (oba Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) o izdelavi trirazsežnostnega (3R) topo-

grafskega zemljevida, prispevek Deana Šopiča (Harpha Sea) in ostalih o uporabi 3R prikazov za prostorsko planiranje, prispevek Igorja Karničnika (Geodetski inštitut Slovenije) in ostalih o izdelavi elektronskih navigacijskih zemljevidov, prispevek Darka Jezerška (Harpha Sea) in ostalih o 3R GIS-u za podporo gasilcem ob intervencijah ter prispevek Igorja Bizjaka (Urbanistični inštitut Republike Slovenije) o uporabnosti *Googlovih* zemljevidov za prikazovanje in vnašanje podatkov. Daljinsko zaznavanje je osrednja tema prispevka Mihaela Triglav Čekada (Geodetski inštitut Slovenije) in ostalih o prvem vsedržavnem laserskem skeniranju Slovenije, prispevka Mojce Kosmatin Fras (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) in ostalih o dejavnostih Slovenije pri opazovanjih Zemlje, prispevka Aleša Urbiča (Zavarovalnica Maribor) in ostalih o uporabnosti daljinskega zaznavanja v zavarovalništvu ter prispevka Dejana Grigilla (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) in Urše Kanjir (Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) o samodejnem zajemanju stavb na podlagi letalskih posnetkov in lidarskih podatkov. Uporabnost GIS-a pri ohranjanju stavbne dediščine je osrednja tema prispevka Tine Žerjal in ostalih (Harpha Sea), uporaba georadarja za evidentiranje pozemne infrastrukture pa je osrednja tema prispevka Branka Mušiča (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani) in ostalih.

Tudi ob tokratni monografiji lahko ugotovimo, da se uporaba geografskih informacijskih sistemov v Sloveniji stopnjuje, še vedno pa ostaja, kar so zapisali uredniki osme knjige, da »... *raba GIS-ov v Sloveniji ostaja v veliki meri zaprta v okviru posameznih strok ali ustanov in je torej še malo izkoriščena možnost ugodnih učinkov medsebojnega sodelovanja med strokami in med ustanovami* ...«. Tako tudi po tokratni monografiji ostaja želja po »... *zmanjšanju zaprtosti tega delovnega področja v okviru posameznih strok ali ustanov* ...«.

Več podatkov o knjižni zbirki ponuja njena spletna stran: <http://giam.zrc-sazu.si/giss>.

Matija Zorn

Blaž Repe, Robert Brus:

Kalifornija

Vodniki Ljubljanskega geografskega društva, Amerika

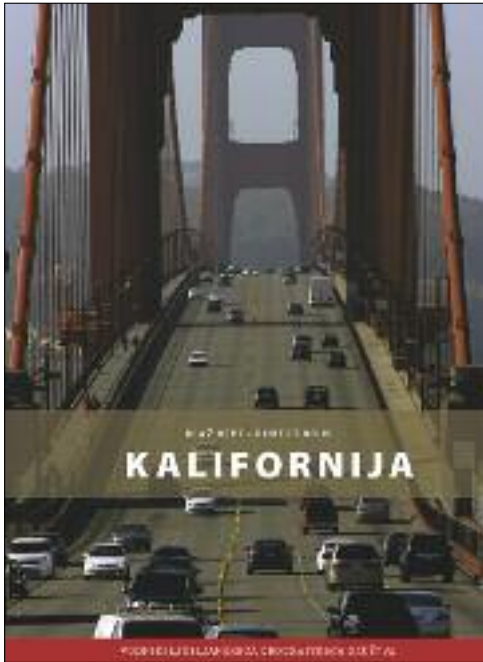
Ljubljana 2012: Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, 211 strani, ISBN 978-961-254-361-7

Ljubljansko geografsko društvo že vrsto let uspešno organizira kakovostne ekskurzije v dele sveta, ki pritegnejo s svojo geografsko in tematsko posebnostjo. Nekakšna strokovna obveza pa je, da po vsaki od teh potovanj nastane priročen vodnik o značilnostih obiskanega območja.

Avtorja vodnika, ki sta konec aprila in v začetku maja 2011 vodila ekskurzijo, sta poskušala združiti urbano in naravno podobo zahodnega dela ZDA. Urbanemu okolju se je v Kaliforniji težko izogniti, jedro potovanja pa je bilo kljub temu spoznavanje raznolikosti drevesnih vrst v nacionalnih parkih tega dela ZDA.

Vodnik po Kaliforniji je najobsežnejše delo iz sklopa Vodnikov Ljubljanskega geografskega društva. Njegova že uveljavljena tematska razdelitev se prične z uvodom, nadaljuje pa z najobsežnejšim poglavjem o naravnih značilnostih obravnavanega območja, zgodovini, prebivalstvu ter gospodarstvu. Avtorja v posebnih poglavjih nakažeta mogočo prihodnost Kalifornije, podrobno opišeta priporočeno pot, ki so jo prepotovali udeleženci ekskurzije ter navedeta seznam virov in literature.

Brale se že v uvodu seznaniti z osnovnimi podatki o Kaliforniji, statističnimi, kot tudi »novodobnimi« značilnostmi, pridobljenimi v 19. in 20. stoletju. Prav slednji dajejo Kaliforniji poseben status v Ameriki in svetu. Tam so odprli prvo kinodvorano, izdelali prvo računalniško miško, od tam izvirajo *jeans* hlače, leteči »frizbiji«, lutka Barbie, video igrice ter neslavni rekord po številu izbrane lokacije za samomor, ki ga ima most Golden Gate. Na koncu poglavja se avtorja prisrčno zahvalita vsem, ki so sodelovali pri nastanku vodnika.

V poglavju o naravi je podrobna razčlenitev geoloških, rastlinskih, živalskih in podnebnih značilnosti. Ni slučajno, da je tam ustvarjal John Muir, »oče narodnih parkov«, ki je s svojim zavzemanjem za ohranitev in spoznavanje narave pripomogel k ustanovitvi narodnih parkov v Kaliforniji. Sledi poglavje o zgodovini, z opisom obdobja pred prihodom Evropejcev. Sledijo opisi obdobja španske in mehiške nadvlade, osamosvojitve Kalifornije ter sodobna Kalifornija v zadnjih sto letih. Največji zgodovinski pečat je pustilo odkritje zlata leta 1848, kar je imelo za posledico velikansko povečanje prebivalstva in poseljevanje novih ozemelj. Poglavje o prebivalstvu oriše značilnosti in posledice zgodovine priseljevanja. Z domovanjem največje kitajske in mehiške skupnosti izven ozemlja matičnih držav ter rastjo števila prebivalcev kljub gospodarski stagnaciji, simbolizira rasno pestrost in pomen priseljevanja. Kalifornija je posebnost tudi v gospodarstvu: središče filmske industrije, Silicijeva dolina z elektronsko, zlasti računalniško industrijo, kmetijstvo v Osrednji dolini ter rudna bogastva so le najznačilnejši primeri. Avtorja v ločenem poglavju orišeta mogočo prihodnost Kalifornije, ki še vedno velja za obljubljeni deželo; če ne drugače, pa vsaj pregovorno. Nakažeta problematiko prenaseljenih urbanih območij, visoke cene nepremičnin, nepreudarno porabo naravnih virov, zlasti vode in nazadovanje nekaterih industrijskih panog. S pričo tega čakajo Kalifornijo neizbežne spremembe v načinu življenja. V predzadnjem poglavju je na skoraj stotih straneh opisana devet dnevna pot ekskurzije, ki bralcu s številnimi fotografijami pričara čudovito naravo in ameriški način življenja. Sledi še seznam virov in literature, ki je bila uporabljena pri nastajanju vodnika, morebitnim uporabnikom pa lahko služi kot dodaten vir podatkov.

Kalifornija je prav gotovo sinonim za tako imenovani ameriški način življenja, ki ga najpogosteje vidimo in slišimo prek radijskih ali televizijskih kanalov ter v nakupovalnih centrih in zabaviščih. Vendar je v Kaliforniji tudi prekrasna narava, veliko je zaščitenih območij. In prav to dvojnost, lahko pa tudi tisočernost Kalifornije, poskuša zajeti vodnik Ljubljanskega geografskega društva. Gre za zelo poučen in lepo berljiv pripomoček za vsakega obiskovalca, ki prvič potuje na skrajni ameriški zahod ali pa posameznika, ki želi povečati vedenje oziroma potešiti raziskovalnega duha.

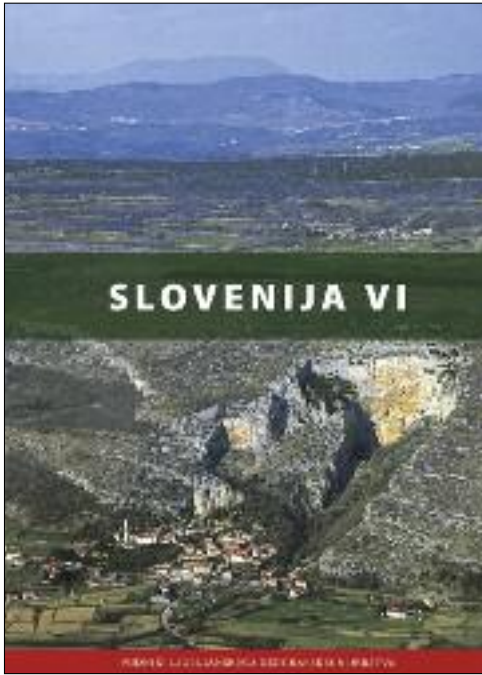
Primož Gašperič

Drago Kladnik (urednik):

Slovenija VI

Ekскурzije Ljubljanskega geografskega društva

Ljubljana 2012: Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, 146 strani, ISBN 978-961-254-395-2

Ljubljansko geografsko društvo ima bogato tradicijo organiziranja ekskurzij. Ohranjati mu uspeva tradicijo, da so prav vse izvedene ekskurzije predstavljene v vodničkih. Letos je izšel že šesti vodniček z opisi ekskurzij po Sloveniji.

Nekatere ekskurzije so izrazito tematsko obarvane in so bolj kot geografske biološke oziroma zgodovinske, kar velja za spoznavanje velikih zveri v dinarskih gozdovih Menišije in seznanjanje z utrdбами Alpskega zidu ob nekdanji rapalski meji. Preostale ekskurzije so bolj klasično geografske, pri čemer velja izpostaviti predvsem tisto, ki nas podrobno seznanja z vzroki in posledicami ujm v Pokokrju in Zgornji Savinjski dolini. Na njej se zagotovo zavemo, kako zelo ranljiv je človek, kar gre vsaj deloma pripisati njegovemu čedalje manjšemu upoštevanju naravnih zakonitosti, ki mestoma že meji na podcenjevanje.

Ekскурzije so bile izvedene med septembrom 2010 in novembrom 2011; prav vse v jesenskem času. V vodničku predstavljena območja so v grobem razvrščena od jugozahoda proti severovzhodu od te »idealne« smeri pa so opazni odkloni proti južnim in severnim mejam države. Za nekatere ekskurzije je značilno, da vključujejo daljše ali krajše pohodne odseke, tisti po Tigrovski poti in Dobrovljah bi lahko označili za izrazito pohodniški. S tem je na nek način vzpostavljen nov standard terenskega spoznavanja Slovenije, ki vsaj na posameznih odsekih temelji na pešačenju in zelo podrobnih ogledih. Udeleženci ekskurzij seveda pot med posameznimi postajami še vedno največkrat premagujejo z avtobusnim prevozom, ki je še vedno nujen tudi za prevoz do izhodiščnih postaj in od zadnjih postaj proti domu.

Vodniček predstavlja opise z sedmih ekskurzij. Prvi opis z naslovom »Po Tigrovski poti in čez Bržanijo v Istro« avtorja Franca Malečkarja opisuje Kraški rob oziroma Breg ali Bržanijo; luskasto zgrajenem prehodu med apnenčasto Socerbsko-Podgorsko planoto in Koprskim primorjem oziroma Šavrinijo.

Na območju med povirjem Glinščice in izvirom Osapske reke nudi poglobljen opis sedmih postaj na poti: vas Ocizla, Ocizelske ponikve in Blažev spodmol, Meletova in Miškotova jama, vas Socerb z gradom, Sveta jama, vala pri Kastelcu, vas Osp in zatrep Osapske reke z jamo Grad.

Drugi opis z naslovom »Breginjski kot«, ki sta ga napisala Aljaž Celarc in Tea Erjavec se osredotoča na Breginjski kot, skrajni zahodni del države, pri čemer je edini del Beneške Slovenije v matični državi. Na območju Breginjskega kota, ki so ga odločilno zaznamovali potresa leta 1976 in Prapodolja, so na poti podrobno opisane štiri postaje: razgledna točka v Breginju, Etno-vojna zbirka Mazora in Breginjski muzej, vas Logje ter zavoj Nadiže pri Robiču.

Tretji opis z naslovom »Velike zveri dinarskih gozdov na Menišiji« avtorja Mihe Krofla opisuje temeljne biološke značilnosti velikih zveri, upravljanje z njimi, njihovo ogroženost in njihov habitat ter prepoznavanje posrednih znakov njihove prisotnosti. Podrobneje so opisane štiri postaje: medvedji brlog, iskanje sledi velikih zveri, ostanki plena volkov in krmišče za medvede.

Četrti opis z naslovom »Alpski zid« avtorja Grega Žorža opisuje območje Notranjske, ki jo je v času rapalske meje zaznamoval gradbeni »hit« obdobja med svetovnjima vojnama v obliki obsežnih utrdbenih sistemov. Podrobneje je opisanih šest postaj povezanih z jugoslovanskimi in italijanskimi mejnimi utrdbami: utrdba Rupnikove linije pri industrijski coni Logatec, mejni prehod pri dvorcu Hošperk, utrdba pri Unški koliševki, železniški predor pri Godoviču, utrdbe pri Godoviškem bajerju, ter utrdba pri Podroteji.

Peti opis z naslovom »Kostel in Osilnica« avtorice Brigitte Gregorčič opisuje naravno- in družbenogeografske značilnosti pokrajine ob zgornjem toku reke Kolpe, v občinah Kostel in Osilnica. Ker je bila Kolpa leta 2010 izbrana za evropsko destinacijo odličnosti, je bila ekskurzija usmerjena tudi v prikaz obstoječe turistične dejavnosti. Kot priložnosti so izpostavljene dejavnosti, ki nudijo obete za razvoj neokrnjene, robne, obmejne in zelo redko poseljene pokrajine. Podrobneje je opisanih šest postaj: Vrh pri Fari, potok Prifarski jarak, polnilnica vode Costella, Fara, Mirtoviči, Bosljiva Loka, Ribjek, Osilnica, panoramska cesta Strma reber.

Šesti opis z naslovom »Dobrovlje in Zadrečka dolina« avtorice Martine Pečnik Herlah opisuje manj znano planoto na vzhodnem obrobju Kamniško-Savinjskih Alp. Podrobneje je opisanih šest postaj: vožnja po Partizanki, »Dobrovska vas« (857 m), kmetija Završnik, cerkev sv. Katarine na Čreti, pod Tolstim vrhom, Zadrečka dolina, Bohačev toplar v Nazarjah.

Sedmi oziroma zadnji opis z naslovom »Ujme v Pokokrju in Zgornji Savinjski dolini« avtorja Matije Zorna opisuje vzroke in posledice naravnih nesreč v Pokokrju in Zgornji Savinjski dolini. Podrobneje je opisanih šest postaj: »kanjon« Kokre v Kranju, Zgornje Jezersko, slap Čedca, Macesnikov plaz v Podolševi, zemeljski plaz v Podveži, Luče, zemeljski plaz v vasi Raduha, ter vas Gozd v bližini Črničva.

Učitelji geografije lahko iz knjižice črpajo ideje za izvedbo ekskurzij v lastni režiji, drugi bralci pa se lahko podrobno seznanijo z nekaterimi slovenskimi pokrajinami ter pojavi in procesi na predstavljenih območjih.

Primož Pipan

